

آموزش احکام بانوان به زبان ساده

حیض - استحاضه - نفاس
غُسل - تیمّم

مطابق فتاوی مرجع عالیقدر
آقای حاج سید علی حسینی سیستانی (دام ظلّه)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش‌گفتار

یکی از ویژگی‌های جسمانی زن داشتن عادت ماهانه (حیض) است. معمولاً دختران اولین خون را در دوران نوجوانی مشاهده می‌کنند و در این ایام وضعیت جسمی و روحی جدیدی را تجربه می‌کنند که ممکن است برای بعضی از آنها سخت و آزاردهنده باشد. علاوه بر خون حیض، زن خون‌های دیگری مانند خون استحاضه و خون نفاس (خون زایمان) نیز مشاهده می‌کند، و از لحاظ شرعی هر یک از این خون‌های سه‌گانه دارای احکام و شرایط متفاوتی هستند که زن موظف است به آنها پایبند باشد. فراگیری احکام حیض و استحاضه برای بانوان و مخصوصاً دخترانی که تازه به سن تکلیف رسیده‌اند اهمیت فراوانی دارد، زیرا خونریزی آنها معمولاً نظم خاصی ندارد و اگر هم منظم باشد هر لحظه ممکن است با لگه‌بینی یا تغییر ناگهانی زمان خونریزی مواجه شوند، که در این صورت اگر با احکام

آن آشنایی کافی نداشته باشند نمی‌توانند به وظیفه شرعی خود عمل کنند، و در آینده ممکن است با مشکلاتی روبرو شوند.

مراجعه کردن به رساله توضیح المسائل هرچند برای خانم‌ها سودمند است و پاسخ بسیاری از سؤالات را برای آنها روشن می‌کند، ولی مطالب آن متناسب با سن نوجوانان نیست و در اغلب مسائل ممکن است نتوانند به راحتی وظیفه شرعی و وضعیت خود را تشخیص دهند.

کتاب پیش رو برای حل این مشکل تدوین شده است، و سعی بر آن بوده که به مسائل مورد ابتلا به زبان ساده بسنده کنیم و از آوردن مسائل پیچیده، طولانی و غیر کاربردی صرف نظر کنیم، و با توجه به اینکه مخاطب اصلی این کتاب دختران نوجوان هستند تصمیم گرفتیم برای آشنا کردن آنها با احکام خون‌های سه گانه از زبان ساده و به صورت گفتگو بین مادر و دختر استفاده کنیم.

امید است حق تعالی ما را در تحقق این هدف یاری رساند.

ومن الله التوفیق

احكام حيض

گفتگوی درباره امکا میض

چهارده سال پیش در خانواده‌ای مذهبی به دنیا آمدم، پس از رسیدن به سن تکلیف به لطف زحمات پدر و مخصوصاً مادرم توانستم بسیاری از احکام نماز و روزه را یاد بگیرم، هرگاه سؤالی برایم پیش می‌آمد از مادرم می‌پرسیدم و او با حوصله زیاد به تک تک سؤالاتم پاسخ می‌داد، رفتار دلنشین مادرم سبب شد اشتیاق من به یادگیری مطالب جدید روز به روز بیشتر شود، همه چیز خوب پیش می‌رفت تا اینکه... چند روز پیش ناگهان درد شدیدی در ناحیه پهلو و کمرم احساس کردم و بعد از چند ساعت مقداری خون از رَجَم من خارج شد، خیلی نگران بودم و فکر می‌کردم زخم داخلی دارم، ولی خجالت می‌کشیدم این موضوع را با کسی در میان بگذارم. بعد از اذان ظهر طبق معمول وضو گرفتم، چادر نمازم را پوشیدم و برای خواندن نماز آماده شدم.

مادرم که متوجّه وضعیت من شده بود با

لبخندی نگاهم کرد و گفت: دخترم، تو دیگر بزرگ شده‌ای، وقت آن رسیده که درباره مسأله مهمی با هم صحبت کنیم. با تعجب گفتم: چه مسأله‌ای؟

مادر به آرامی پاسخ داد: عادت ماهانه.

به محض اینکه فهمیدم گفتگوی ما درباره چیست شرم و حیا تمام وجودم را فرا گرفت، به یاد آوردم که این کلمه را قبلاً شنیده بودم... در مهمانی‌های خانوادگی می‌شنیدم که خانم‌ها این کلمه را آهسته و با خجالت به زبان می‌آورند، گویا معنای بدی در آن نهفته است. نفس عمیقی کشیدم و از خودم پرسیدم: چرا باید خجالت بکشم؟! اگر چیز خجالت‌آوری است پس چرا مادرم می‌خواهد با من درباره آن صحبت کند؟

غرق این افکار بودم که ناگهان متوجه صدای مادر شدم که می‌گفت: فاطمه جان! خواهش می‌کنم خجالت را کنار بگذار و به حرف‌های من خوب گوش بده... معمولاً هر دختری در دوران نوجوانی دچار عادت ماهانه می‌شود، این یک فرآیند کاملاً طبیعی است بلکه نشان‌دهنده سلامتی اوست و هیچ جای

نگرانی ندارد، خونی که معمولاً در هر ماه چند روزی از رَجَم زن خارج می شود «حیض» نام دارد، و زن را در موقع بیرون آمدن خون حیض «حائض» می گویند، البته امروزه خانم ها به جای حیض از واژه های دیگری مانند «پریود» یا «خونریزی قاعدگی» استفاده می کنند. خارج شدن این خون ممکن است با عوارضی همچون درد شکم، خستگی، اضطراب و کمردرد همراه باشد. خداوند مهربان جهت رعایت حال خانم ها در روزهای حیض، نماز و قضای آن را از عهده آنها برداشته است، پس کمی استراحت کن و هر سوآلی در این رابطه داری از من بپرس.

نشانه های میض

فاطمه: نشانه های حیض چیست؟

مادر: این خون در بیشتر اوقات غلیظ و گرم و رنگ

آن سیاه یا سرخ تیره است و با فشار و کمی سوزش

بیرون می آید.

نشانه‌های استحاظه

فاطمه: آیا به غیر از خون حیض، خون دیگری از زن بیرون می‌آید؟

مادر: بله، ممکن است خون‌های دیگری از زن خارج شود، مانند خون زایمان «نفاس» یا خون «استحاظه» که احکام و نشانه‌های آنها با خون حیض تفاوت دارد. مثلاً خون استحاظه در بیشتر اوقات به رنگ زرد یا قرمز روشن و سرد است و بدون فشار و سوزش بیرون می‌آید.

مکم فون قبل از ۹ سالگی و بعد از ۶۰ سالگی

فاطمه: آیا دختر قبل از سن تکلیف^(۱) حائض می‌شود؟

مادر: خیر.

۱. سن تکلیف دختران تمام شدن نه سال قمری، تقریباً معادل هشت سال و هشت ماه و بیست روز شمسی است.

فاطمه: زن‌ها تا چند سالگی ممکن است حیض ببینند؟
مادر: خانم‌ها ممکن است تا سن شصت سال قمری^(۱) (سن یائسگی) خون حیض ببینند، و خونی که بعد از آن خارج می‌شود حیض نیست بلکه استحاضه است.

مداقل و حداکثر مدّت فون میض

فاطمه: خون باید چند روز بیرون بیاید تا حکم حیض را داشته باشد؟

مادر: حداقل سه روز پشت سر هم^(۲).

۱. تقریباً معادل پنجاه و هشت سال و هشتاد روز شمسی، لازم به ذکر است که سن یائسگی که موجب ساقط شدن عدّه طلاق است با سن یائسگی در حیض متفاوت است، برای توضیحات بیشتر می‌توانید به رساله توضیح المسائل مراجعه کنید.

۲. ابتدای حیض لازم است خون بیرون بیاید، ولی لازم نیست در تمام سه روز خون ببیند بلکه اگر در باطن خون باشد کافی است، و چنانچه در بین سه روز مختصری پاک شود به نحوی که در بین زن‌ها متعارف باشد (مثلاً پانزده دقیقه یا نیم ساعت قطع شود و بعد از آن دوباره خون ببیند) باز هم حیض است.

فاطمه: مثلاً اگر خانمی دو روز و نیم خون دید، و بعد از آن به مدّت سه یا چهار ساعت خونریزی کاملاً قطع شد، سپس دوباره به مدّت دو روز خون دید، حکمش چیست؟
مادر: هرچند این خانم در مجموع پنج روز خون دیده، ولی چون سه روز پی در پی خونریزی نداشت پس تمام دو خون حکم استحاضه را دارد.

فاطمه: اگر بیرون آمدنِ خونِ حیض طول بکشد، حکمش چیست؟

مادر: حیض حداکثر ده روز است، و چنانچه خونریزی از ده روز بگذرد حکم حیض را ندارد، بلکه استحاضه است.
فاطمه: پس خون حیض حداقل سه روز و حداکثر ده روز است.

مادر: بله، کاملاً درست است.

میض در دوران بارداری و شیردهی

فاطمه: آیا زنِ باردار و شیرده هم می تواند حیض

ببیند؟

مادر: بله، اگر سه روز پشتِ سرِ هم یا بیشتر

خون ببیند حیض است.

نمونه مناسبه روزهای عادت

فاطمه: منظور از سه روز یا ده روز در احکام حیض چند ساعت است؟

مادر: بستگی دارد به اینکه زمان شروع حیض در چه ساعتی از شبانه روز باشد:

اگر زمان شروع حیض در روز باشد (یعنی بین اذان صبح و غروب آفتاب خونریزی شروع شود)، منظور از سه روز ۷۲ ساعت، و منظور از ده روز ۲۴۰ ساعت است.

ولی اگر زمان شروع حیض در شب باشد (یعنی بعد از غروب آفتاب تا اذان صبح خونریزی شروع شود) با فرا رسیدن غروب روز سوم سه روز او کامل می شود، و با فرا رسیدن غروب روز دهم ده روز او کامل می شود.

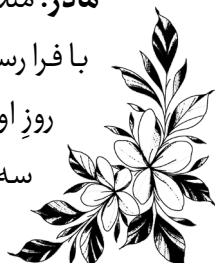
فاطمه: ممکن است یک مثال بزنید؟

مادر: مثلاً اگر خانمی شنبه ساعت ۱۱ شب خون دید،

با فرا رسیدن غروب روز سه شنبه همان هفته، سه

روز او کامل می شود، و با فرا رسیدن غروب روز

سه شنبه هفته بعد ده روز او کامل می شود.

فاطمه: با این حساب اگر خونریزی شب شروع شود ممکن است سه روز آن کمتر از ۷۲ ساعت و ده روز آن کمتر از ۲۴۰ ساعت باشد!

مادر: بله، درست است.

کمترین فاصله بین دو میض

فاطمه: معمولاً فاصله بین دو حیض چند روز است؟

مادر: فاصله بین یک حیض با حیض دیگر نباید کمتر از ده روز باشد.

فاطمه: مثلاً اگر زن هفت روز حیض ببیند و پاک شود، و بعد از پنج یا شش روز دوباره خون ببیند، حکمش چیست؟

مادر: با توجه به اینکه فاصله بین دو حیض نمی تواند کمتر از ده روز باشد، پس خون دوم نمی تواند حیض باشد، بلکه حکم استحاضه را دارد.

اقسام عادت در میض

فاطمه: آیا همه زن ها به صورت منظم عادت ماهانه دارند؟
مادر: خیر، خونریزی در بعضی از خانم ها منظم است، و به دوره منظم خونریزی آنها «عادت» گفته می شود، ولی بعضی از خانم ها خونریزی نامنظمی دارند.

فاطمه: آیا تمام زن هایی که عادت دارند به یک اندازه و در زمان معینی خون می بینند؟

مادر: خیر، زنانی که دارای عادت هستند (یعنی دارای خونریزی منظم هستند) به سه دسته تقسیم می شوند:
 ۱- زنانی که دارای «عادت وقتیّه و عددیّه» هستند، یعنی خونریزی هم از نظر زمان شروع حیض و هم از نظر تعداد روزهای آن منظم باشد.

۲- زنانی که دارای «عادت وقتیّه» هستند، یعنی زمان شروع خونریزی منظم باشد، ولی از نظر تعداد روزهای آن نامنظم باشد.

۳- زنانی که دارای «عادت عددیّه» هستند، یعنی خونریزی از نظر تعداد روزهای خونریزی منظم باشد، ولی زمان شروع حیض نامنظم باشد.

چند مثال برای اقسام عادت

فاطمه: ممکن است به ترتیب برای هر کدام یک مثال

بزنید؟

مادر: بله، چرا که نه!

۱- اگر خانمی در دو ماه اخیر، در روز پانزدهم هر ماه خون ببیند و در روز بیستم پاک شود، این خانم دارای «عادت وقتیّه و عددیّه» پنج روزه است.

۲- اگر خانمی در دو ماه اخیر، در روز اول هر ماه خون ببیند ولی روز پاک شدن او بی نظم باشد، مثلاً ماه اول در روز هشتم پاک شود و ماه دوم در روز ششم پاک شود، این خانم تنها دارای «عادت وقتیّه» است.

۳- اگر خانمی در دو ماه اخیر هفت روز خون ببیند، ولی زمان شروع و پایان آن یکسان نباشد، مثلاً در ماه اول از روز اول تا روز هفتم خون ببیند و در ماه دوم از روز دهم تا روز هفدهم خون ببیند، این خانم تنها دارای «عادت عددیّه» هفت روزه است.

اقسام زنانی که عادت ندارند

فاطمه: آیا زنانی که عادت ندارند (یعنی خونریزی منظم ندارند) وضعیت مشابهی دارند؟

مادر: خیر، زنانی که عادت منظم ندارند نیز به سه دسته تقسیم می شوند: مبتدئه، مضطربه و ناسیه.

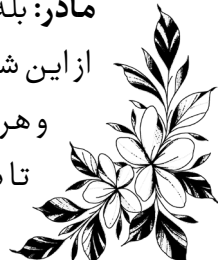
۱- «مبتدئه» یعنی زنی که دفعه اول خون می بیند.

۲- «مضطربه» یعنی زنی که دو ماه پشت سر هم خون دیده ولی آن دو بار، هم از جهت وقت و هم از جهت عدد یکسان نباشند.

۳- «ناسیه» یعنی زنی که قبلاً عادت ماهانه منظمی داشت، ولی مقدار یا زمان عادت خود یا هر دو را فراموش کرده باشد.

فاطمه: بنابراین جمعاً شش قسم داریم!

مادر: بله، درست است؛ و باید توجه کرد که هر یک از این شش قسم احکام مخصوص به خود را دارد، و هر خانمی باید وضعیت خود را تشخیص دهد تا بتواند به وظایف شرعی خود عمل کند.

مِگونگی تشخیص وضعیت

فاطمه: خانم‌ها چطور می‌توانند تشخیص دهند که جزو کدام یک از این شش قسم هستند؟

مادر: بهترین راه این است که یک دفترچه برای ثبت روزهای عادت خود تهیه کنند، و بعد از پاک شدن کافی است تعداد روزها و زمان این حیض را با حیض ماه قبل مقایسه کنند، پس اگر هر دو حیض در زمان و در تعداد یکسان بودند عادت آنها وقتیّه و عددیّه است، و اگر فقط زمان شروع یکسان بود عادت آنها وقتیّه است، و اگر فقط تعداد روزها برابر بود عادت آنها عددیّه است، و اگر هر دو متفاوت بودند مضطربه است.

فاطمه: من جزو کدام یک از این شش قسم هستم؟

مادر: فعلاً در این ماه مبتدئه هستی، ولی در ماه آینده بعد از پاک شدن از حیض دوم با روشی که یاد گرفتی خواهی فهمید که جزو کدام دسته هستی.

امکام عادت وقتیه و عددیه

فاطمه: اگر زنی «عادت وقتیه و عددیه» داشت، و در وقت عادت خودش خون دید، حکمش چیست؟
مادر: به محض دیدن خون آن را شروع حیض خود قرار دهد و عبادت ها را ترک کند.

فاطمه: اگر زنی «عادت وقتیه و عددیه» داشت، و عادت او هفت روزه بود، ولی در یک ماه هشت یا نه روز خون دید، حکمش چیست؟

مادر: تمام هشت یا نه روز را حیض قرار دهد هرچند خون در بعضی اوقات نشانه های حیض را نداشته باشد.

فاطمه: اگر زنی «عادت وقتیه و عددیه» هفت روزه داشت، ولی در یکی از ماه ها بیش از ده روز خون دید، حکمش چیست؟

مادر: فقط خونی که در روزهای عادتش بیرون می آید را حیض بداند، و خون بیش از آن حکم استحاضه دارد.

امکام عادت وقتیه

فاطمه: مثلاً اگر زنی «عادت وقتیه» داشت و هر ماه در روز دهم خون می دید، اگر در وقت عادت خودش (یعنی در همان روز دهم) خون ببیند، آیا به محض دیدن خون می تواند آن را شروع حیض خود قرار دهد؟

مادر: بله، به محض دیدن خون آن را حیض قرار دهد و عبادت ها را ترک کند.

فاطمه: اگر زنی «عادت وقتیه» داشت، حیض او ممکن است چند روز طول بکشد؟

مادر: اگر خونریزی او بیش از سه روز ادامه داشت و قبل از ده روز قطع شد، تمام آن خون حیض است.

فاطمه: اگر زنی دارای «عادت وقتیه» باشد و در وقت عادت خودش خون ببیند، ولی خونریزی بیش از ده روز طول بکشد، حکمش چیست؟

مادر: اگر نشانه های خون در تمام مدت خونریزی یک جور باشد باید مقدار روزهای عادت بعضی

از خویشان (مانند مادر یا خواهر یا دختر عموی یا دختر خاله یا...) را حیض برای خودش قرار دهد و بقیه استحاضه است، مثلاً اگر عادت اکثر دخترهای فامیل هفت روزه باشد می تواند هفت روز را حیض و بقیه را استحاضه قرار دهد.

امکام عادت عددیه

فاطمه: اگر زنی «عادت عددیه» داشت، آیا به محض دیدن خون می تواند آن را حیض قرار دهد؟

مادر: اگر خونی که مشاهده کرد دارای نشانه های حیض باشد (مثلاً رنگ آن قرمز تیره باشد و با فشار و کمی سوزش خارج شود) بلافاصله آن را حیض قرار دهد، ولی اگر نشانه های حیض را نداشت هرگاه مطمئن شود که خون تا سه روز ادامه خواهد داشت آنگاه خون را حیض قرار دهد.

فاطمه: اگر زنی «عادت عددیه» هفت روزه داشت، ولی در یک ماه پنج روز یا نه روز خون دید، حکمش چیست؟

مادر: با توجه به اینکه در هر دو مثال خونریزی او قبل از ده روز کامل قطع شد، پس تمام پنج روز یا نه روز حیض است.

فاطمه: اگر زنی «عادت عددیّه» هفت روزه داشت، ولی در یکی از ماه‌ها بیش از ده روز خونریزی یکنواخت داشت، حکمش چیست؟

مادر: هفت روز اول را حیض قرار دهد، و اگر در روز هشتم متوجه شد که خونریزی قطع نشده، فعلاً نمی‌تواند غسل حیض انجام دهد و باید تا روز دهم صبر کند، پس چنانچه بعد از روز دهم دید خون همچنان ادامه دارد معلوم می‌شود که هفت روز اول حیض و سه روز بعد استحاضه بوده است، بنابراین باید برای خواندن نماز غسل حیض انجام دهد و نمازهایی که در این سه روز نخوانده را بعداً قضا کند.

امکام مبتدئه

فاطمه: اگر دختری «مبتدئه» بود، یعنی برای اولین بار خون می‌دید، آیا به محض دیدن خون می‌تواند آن را حیض قرار دهد؟

مادر: اگر خونی که مشاهده کرد دارای نشانه‌های حیض باشد بلافاصله آن را حیض قرار دهد، ولی اگر نشانه‌های حیض را نداشته باشد هرگاه مطمئن شود که خون تا سه روز ادامه خواهد داشت آنگاه خون را حیض قرار دهد.

فاطمه: اگر دختری «مبتدئه» بود، و هفت یا هشت روز خون دید، حکمش چیست؟

مادر: تمام هفت یا هشت روز را حیض قرار دهد.

فاطمه: اگر دختری «مبتدئه» بود ولی بیش از ده روز خون دید، حکمش چیست؟

مادر: اگر نشانه های خون در تمام مدّت خونریزی یک جور باشد باید مقدار روزهای عادت بعضی از خویشان (مانند مادر یا خواهر یا دختر عمو یا دختر خاله یا...) را حیض برای خودش قرار دهد و بقیّه استحاضه است، مثلاً اگر عادت اکثر دخترهای فامیل هفت روزه باشد می تواند هفت روز را حیض و بقیّه را استحاضه قرار دهد.

مکّم اشتباه در تشفیص میض

فاطمه: اگر خونریزی در ابتدا زیاد بود و زن خود را حائض دانست و نماز یا روزه ماه رمضان را ترک کرد، ولی قبل از روز سوم ناگهان خون به طور کامل پاک شد، وظیفه او چیست؟

مادر: نماز و روزه هایی که در این فاصله نخوانده را قضا کند، و گناهی به گردن او نیست.

لگه بینی در اواخر میض

فاطمه: اگر در روزهای ششم یا هفتم شدت خونریزی کاهش یابد و تبدیل به لگه بینی شود، به طوری که هر وقت زن خود را واریسی کند پنبه آلوده به لگه های صورتی یا زرد باشد، حکم آن چیست؟

مادر: لگه بینی در اواخر روزهای حیض حکم حیض را دارد هرچند خون بسیار کم و به رنگ زرد یا صورتی شده باشد، پس اگر خون قبل از روز دهم به طور کامل قطع شود، تمام این خون ها حیض است.

ولی اگر لگه بینی تا بعد از روز دهم ادامه داشت به طوری که هرگاه خود را واریسی می کرد پنبه آلوده به لگه های زرد یا صورتی کم رنگ بود، دو صورت دارد:

۱- اگر «عادت عددیّه و وقتیّه» یا فقط «عادت

عددیّه» داشت، باید به تعداد روزهای عادتش حیض، و بقیّه را استحاضه قرار دهد، مثلاً اگر عادت او شش روزه بود باید شش روز اول را حیض و

چهار روز بعد را استحاضه قرار دهد، بنابراین باید نماز های قضا شده در این چهار روز را قضا کند.

۲_ اگر «مبتدئه» یا دارای «عادت وقتیّه» باشد باید عادتِ یکی از خویشان را برای خود قرار دهد.

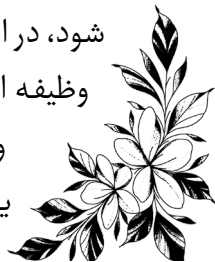
لگه بینی در سایر روزها

فاطمه: اگر خانمی بعد از ده روز پاکی (در وسط ماه) کمتر از سه روز لگه بینی داشته باشد، حکمش چیست؟
مادر: با توجه به اینکه حیض حداقل سه روز است پس مطمئناً این لگه بینی ها حکم حیض را ندارد بلکه استحاضه است.

فاطمه: اگر خانمی بعد از ده روز پاکی (در وسط ماه) بیش از سه روز لگه بینی داشته باشد، حکمش چیست؟
مادر: اگر لگه هایی که خارج می شود همان ترشحاتِ زرد رنگ و معمول زنانه باشد که به آن خون گفته نمی شود، در این صورت ترشحات پاک است و زن هیچ وظیفه ای ندارد.

ولی اگر لگه های خارج شده خون کم رنگ یا خون زرد باشد، حکم حیض را دارد.

فاطمه: اگر خانمی بعد از ده روز پاکی (در وسط ماه) لگه بینی داشته باشد و شک کند این لگه ها خون است یا ترشحات معمول زنانه، در این صورت چه حکمی دارد؟
مادر: در صورت شک حکمی ندارد و پاک است.

وارسی در پایان حیض

فاطمه: اگر زنی احتمال دهد که خونریزی قطع شده است، چه وظیفه ای دارد؟
مادر: اگر خونریزی در ظاهر قطع شده بود ولی احتمال می داد که در باطن خون باشد باید خود را وارسی کند، و بدون وارسی جایز نیست عبادت ها را ترک کند.
فاطمه: چگونه خود را وارسی کند؟

مادر: باید کمی پنبه را در محل خونریزی فرو ببرد و مدتی صبر کند، سپس آن را بیرون آورد، پس اگر پنبه سفید بود و آلودگی نداشت پاک شده است، و اگر پنبه آلوده به خون بود معلوم می شود هنوز پاک نشده است.

فاطمه: ممکن است بسیاری از دخترها قبل از ازدواج نتوانند به این کیفیت خود را واریسی کنند، در این صورت چگونه می توانند بفهمند که خون قطع شده است یا نه؟

مادر: اگر مطمئن شوند که خونریزی در باطن قطع شده یا مطمئن شوند که خونریزی همچنان ادامه دارد، باید طبق اطمینان خود عمل کنند.

و در صورت شک باید همچنان بنا را بر حیض بگذارند تا اینکه مطمئن شوند پاک شده اند.

کارهایی که بر زن حائض حرام است

فاطمه: چه کارهایی بر زن حائض حرام است؟

مادر: بعضی از کارهایی که بر زن حائض حرام است عبارت اند از:

۱- خواندن نماز، خواه نماز واجب باشد یا مستحب، و قضای نمازهای ترک شده در روزهای حیض واجب نیست.

۲- روزه گرفتن، خواه واجب باشد یا مستحب، ولی قضای روزه های ماه رمضان که در زمان حیض گرفته نشده، واجب است.

- ۳_ دست زدن به آیات قرآن، و همچنین (بنابر احتیاط واجب^(۱)) اسم خداوند متعال به هر زبانی که باشد.
- ۴_ خواندن یکی از آیات قرآن که سجده واجب دارد^(۲)، ولی خواندن سایر آیات قرآن و ادعیه و زیارات اشکال ندارد، و همچنین شنیدن آیه های سجده واجب اشکال ندارد.
- ۵_ وارد شدن به مسجد الحرام یا مسجد النبی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.
- ۶_ وارد شدن و توقّف کردن در همه مساجد و (همچنین بنابر احتیاط واجب) رواق های ائمه اطهار عَلَيْهِمُ السَّلَام که ضریح مقدّس در آن قرار دارد، البته زن حائض می تواند از یک در وارد شود و بدون مکث کردن از در دیگری خارج شود.
- نکته: برای اطلاع از سایر کارهایی که در روزهای حیض حرام است به رساله توضیح المسائل رجوع شود.

۱. احتیاط واجب یعنی مکلف می تواند در خصوص این مسأله با رعایت ترتیب اعلامیت از مجتهد دیگری تقلید کند.
۲. سجده های واجب در سوره سجده آیه پانزدهم، سوره فصلت آیه سی و هفتم، سوره النجم آیه شصت و دوم، و سوره علق آیه نوزدهم است.

احكام استحاضه

گفتگویی درباره امکام استماه

مادر: یکی از خون‌هایی که از زن خارج می‌شود خون «استحاضه» است، و زن را در موقع دیدن خون استحاضه «مستحاضه» می‌گویند.

همان‌طور که قبلاً توضیح دادم این خون در بیشتر اوقات به رنگ زرد یا قرمز روشن و سرد است و بدون فشار و سوزش بیرون می‌آید.

مداقل و حداکثر مدت استماه

فاطمه: خون استحاضه حداقل و حداکثر چند روز است؟
مادر: خون استحاضه حداقل یا حداکثر معینی ندارد.

اقسام استحاضه

فاطمه: آیا خون استحاضه همیشه به یک صورت خارج می شود؟

مادر: خیر، استحاضه سه قسم است: قلیله، متوسطه و کثیره.

۱- استحاضه قلیله: آن است که هنگام واریسی خون فقط روی پنبه را آلوده کند.

۲- استحاضه متوسطه: آن است که خون در پنبه فرو رود هرچند در یک گوشه آن باشد، ولی از طرفِ دیگرِ پنبه بیرون نیاید و به نوار بهداشتی نرسد.

۳- استحاضه کثیره: آن است که خون پنبه را فرا گیرد، یا اینکه در پنبه فرو رود و از طرفِ دیگر بیرون آید و به نوار بهداشتی برسد.

استمنازه قلیله

فاطمه: زنی که استحاضه قلیله دارد چه کارهایی باید انجام دهد؟

مادر: باید برای هر نماز یک وضو بگیرد هرچند بخواهد دو نماز را پشت سر هم بخواند.

فاطمه: آیا زن مستحاضه قلیله برای هر نماز مستحب هم باید وضو بگیرد؟
مادر: بله.

استمنازه متوسطه

فاطمه: زنی که استحاضه متوسطه دارد چه کارهایی باید انجام دهد؟

مادر: همانند استحاضه قلیله باید برای هر نماز یک وضو بگیرد، و (بنا بر احتیاط واجب)^(۱) علاوه بر آن هر روز قبل از نماز صبح یک غسل انجام دهد.

۱. احتیاط واجب یعنی مکلف می تواند در خصوص این

مسئله با رعایت ترتیب اعلیّت از مجتهد دیگری تقلید

کند.

فاطمه: غُسل استحاضه متوسطه قبل از وضو است یا بعد از آن؟

مادر: باید اول غُسل کند بعد وضو بگیرد. (نکته: برای وضو باید مواضع مسح خشک باشد)

فاطمه: اگر در استحاضه متوسطه فراموش کرد قبل از نماز صبح غُسل کند، حکمش چیست؟

مادر: (بنابر احتیاط واجب) نمازش باطل است و باید آن را دوباره بخواند، و قبل از نماز ظهر باید غُسل آن روز را انجام دهد.

فاطمه: اگر خانمی بعد از نماز صبح خون استحاضه متوسطه ببیند، چه وقت باید غُسل کند؟

مادر: (بنابر احتیاط واجب) باید قبل از نمازهای ظهر و عصر غُسل کند، و اگر بعد از خواندن نمازهای ظهر و عصر خون شروع شد، قبل از نمازهای مغرب و عشا غُسل استحاضه کند، و چنانچه استحاضه تا فردای آن روز ادامه داشت، قبل از نماز صبح روز بعد غُسل کند.

امکام مشترک بین استمنازه قلیله و متوسطه

فاطمه: برای خواندن نماز در استحاضه قلیله یا متوسطه آیا لازم است پنبه را عوض کنیم یا بدن را آب بکشیم؟
مادر: تعویض پنبه لازم نیست، و اگر خون به ظاهر بدن سرایت نکرده باشد آب کشیدن آن هم لازم نیست.

فاطمه: آیا زن مستحاضه قلیله یا متوسطه می تواند بین وضو و نماز فاصله بیندازد؟

مادر: خیر، باید فوراً نمازش را بخواند، ولی انجام دادن کارهایی که برای خواندن نماز لازم است مانند تهیه مهر و پوشیدن چادر نماز و همچنین مستحبات نماز مانند اذان و اقامه اشکال ندارد.

فاطمه: اگر زن مستحاضه قلیله یا متوسطه مطمئن باشد که هنگام وضو و خواندن دو نماز هیچ خونی از او خارج نمی شود، آیا باز هم لازم است برای نماز دوم وضو بگیرد؟
مادر: اگر خون هم در ظاهر و هم در باطن قطع شده باشد لازم نیست برای نماز دوم وضو بگیرد، و پاک بودن در ظاهر به تنهایی کافی نیست.

فاطمه: اگر زنی استحاضه قلیله یا متوسطه داشت ولی به خاطر ندانستن حکم شرعی هر دو نماز را با یک وضو خواند، حکمش چیست؟

مادر: اگر در این فاصله خون به پنبه سرایت کرده باشد باید نماز دوم را دوباره با وضو بخواند، و اگر وقت گذشته بود باید آن را قضا کند.

استحاضه کثیره

فاطمه: زنی که استحاضه کثیره است، چه وظایفی دارد؟
مادر: در استحاضه کثیره وضو واجب نیست، ولی باید در روز سه غُسل انجام دهد و بعد از غُسل‌ها بلافاصله نماز بخواند:

غُسل اول برای نماز صبح.

غُسل دوم برای نمازهای ظهر و عصر در صورتی که آنها را پشتِ سر هم بخواند.

غُسل سوم برای نمازهای مغرب و عشا در صورتی

که آنها را پشتِ سر هم بخواند.

و همچنین (بنا بر احتیاط واجب) باید

برای هر نماز پنبه و نوار بهداشتی را عوض

کند یا آب بکشد.

فاطمه: اگر زن مستحاضه کثیره بین دو نماز فاصله زمانی انداخت، حکمش چیست؟
مادر: در این صورت باید برای نماز دوم غسل دیگری انجام دهد.

فاطمه: اگر زن مستحاضه کثیره مریض بود و نتوانست غسل کند، حکمش چیست؟
مادر: اگر غسل برای او ضرر دارد یا باعث سختی زیادی است که تحملش سخت است، می تواند به جای غسل تیمم کند، و این غسل از وضو کفایت می کند.

تغییر نوع استمناضه

فاطمه: اگر استحاضه در طول روز از نوعی به نوع دیگر تغییر کند، زن چه وظیفه ای دارد؟
مادر: به تناسب تغییری که در خون صورت می گیرد وظیفه زن نیز عوض می شود.

مثلاً اگر زنی استحاضه متوسطه داشت و بعد از غسل و خواندن نماز صبح متوجه شد که استحاضه او به قلیله تبدیل شده است، در این صورت کافی است برای هر نماز یک وضو بگیرد و لازم نیست برای روز بعد غسل انجام دهد.

قطع شدن استحاضه

فاطمه: اگر خون استحاضه قطع شود، زن چه کارهایی باید انجام دهد؟

مادر: اگر استحاضه او قلیله یا متوسطه بود کافی است برای اولین نماز وضو بگیرد و برای نماز دوم وضوی مجدد لازم نیست. و اگر استحاضه او کثیره بود برای اولین نماز غسل کند.

مکم روزه از زن مستحاضه

فاطمه: آیا زن مستحاضه می تواند روزه بگیرد؟

مادر: بله، زن مستحاضه حکم زن پاک را دارد و می تواند روزه بگیرد، و فرق نمی کند که استحاضه او قلیله یا متوسطه یا کثیره باشد.

احكام نفاس

گفتگوی درباره امکان نفاس (فون زایمان)

مادر: یکی دیگر از خون هایی که از زن خارج می شود خون «نفاس» است، و زن را در موقع دیدن خون نفاس «نُفَسَاء» می گویند.

فاطمه: این خون چه موقعی از زن خارج می شود؟
مادر: هنگام زایمان یا بعد از آن تا فاصله حداکثر ده روز.

مکم فون پس از عمل سزارین

فاطمه: اگر زن سزارین کند و نوزاد را از شکم یا پهلوی او خارج کنند، خون نفاس دارد؟
مادر: بله، خونی که از مجرای طبیعی بعد از سزارین بیرون می آید نفاس است.

مداقل و حداکثر مدّت فون نفاس

فاطمه: خون نفاس حداقل و حداکثر چند روز است؟

مادر: خون نفاس حداقلِ معینی ندارد و ممکن است یک دقیقه باشد، ولی حداکثر آن ده روز است.

فاطمه: اگر خون نفاس قبل از ده روز قطع شود، چه حکمی دارد؟

مادر: همه آن نفاس است، و بعد از قطع شدن خون باید غسل کند و عبادت های خود را به جا آورد.

فاطمه: اگر خونِ نفاس از ده روز بگذرد، چه حکمی دارد؟

مادر: اگر زن در حیض «عادت عددیّه» یا «عادت وقتیّه» و عددیّه» دارد، به اندازه روزهایِ عادتِ او نفاس، و بقیه استحاضه است.

و اگر «مبتدئه» یا «مضطربه» باشد یا «عادت وقتیّه» دارد، تا ده روز نفاس، و بقیه استحاضه است.

مکم فون نفاس اگر از روزهای عادت بیشتر باشد

فاطمه: مثلاً اگر خانمی عادت عددیّه شش روزه داشت، و در پایانِ روزِ ششم همچنان خونریزی ادامه داشت، با توجه به اینکه این خانم نمی داند خون قبل از ده روز قطع می شود یا بعد از آن، فعلاً چه وظیفه ای دارد؟

مادر: فعلاً عبادت ها را ترک کند و صبر کند، پس اگر خون قبل از پایانِ روزِ دهم قطع شد تمام مدّت را نفاس قرار دهد و غُسل نفاس انجام دهد، و اگر خون از ده روز بیشتر بود باید غُسل نفاس انجام دهد و بعداً نماز یا روزه ای که در این چهار روز ترک کرده را قضا کند.

وظیفه زن در صورت قطع شدن نفاس به طور موقت

فاطمه: اگر زنی بعد از زایمان جمعاً نه روز خون ببیند، ولی در میان این نه روز یک یا چند دفعه پاک شود، وظیفه او چیست؟

مادر: (بنابر احتیاط واجب) در روزهای پاکِ بینِ دو خون، هم عبادت های واجب را انجام دهد و هم کارهایی که بر نفساء حرام است را ترک کند.

مثلاً اگر فقط در روز پنجم پاک شود، در این روز (بنابر احتیاط واجب) باید نماز بخواند و اگر ماه رمضان بود روزه بگیرد و در عین حال از دست زدن به آیات قرآن و مکث در مساجد خودداری کند.

مکم فونریزی طوانی بعد از زایمان

فاطمه: بسیاری از خانم‌ها اعتقاد دارند که خون نفاس تا چهل روز بعد از زایمان ادامه دارد و در این مدّت باید عبادت‌ها را ترک کرد، آیا این مطلب صحت دارد؟

مادر: این شایعه صحیح نیست، زیرا تعداد روزهای نفاس برای هر خانمی بستگی دارد به اینکه قبل از بارداری جزو کدام یک از اقسام حیض بوده است، و در هر حال خون نفاس بیش از ده روز نیست.

کارهایی که بر نفساء حرام است

فاطمه: زنی که نفاس دارد چه کارهایی بر او حرام است؟

مادر: احکام زن نفساء همان احکام زن حائض است، بنابراین باید نماز و روزه را ترک کند، و بعد از پاک شدن فقط روزه های ماه رمضان را قضا کند، و همچنین نمی تواند آیاتِ دارایی سجده واجب را بخواند و به خط قرآن یا نام خداوند و صفاتِ مخصوصِ او دست بزند، و نباید در مساجد توقّف کند.

احكام غُسل

گفتگوی درباره امکامِ غُسل

مادر: امروز می‌خواهم درباره «غُسل» صحبت کنم، همان طور که قبلاً توضیح دادم هر زنی پس از پاک شدن از حیض باید غُسلِ حیض انجام دهد، و بدون غُسل نمی‌تواند عبادت‌های خود را به جا آورد، بنابراین لازم است دخترانِ نوجوان پس از رسیدن به سن تکلیف روشِ صحیحِ غُسل و احکام آن را یاد بگیرند.

اقسامِ غُسل

فاطمه: به چند روش می‌توانیم غُسل کنیم؟
مادر: غُسل دو روش دارد: غُسل ارتماسی و غُسل ترتیبی.

غُسل ارتماسی

فاطمه: غُسل ارتماسی چگونه است؟
مادر: آسان‌ترین روش برای انجام دادن غُسل ارتماسی آن است که یک دفعه تمام بدن را به نیتِ غُسل در آب فرو ببریم به طوری که آب به تمام اجزای بدنمان برسد.

غُسل ترتیبی

فاطمه: غُسل ترتیبی چگونه است؟
مادر: برای انجام دادن غُسل ترتیبی کافی است به نیت غُسل ابتدا سر و گردن، سپس بقیه بدن را بشوییم، و بهتر است بعد از شستن سر و گردن اول طرف راست و بعد از آن طرف چپ را بشوییم.

نیت در غُسل

فاطمه: آیا لازم است نیت خود را به زبان بگوییم؟
مادر: خیر، همین که کارهای غُسل را برای خدا انجام بدهیم کافی است، و لازم نیست نیت را به زبان بیاوریم یا در حال غُسل کردن ذکر بگوییم.

فاطمه: اگر به قصد غُسل وارد حمام شویم و کارهای غُسل را انجام دهیم، ولی بعد از بیرون آمدن از حمام شک کنیم که کارهای غُسل را با نیت انجام دادیم یا بدون آن، حکمش چیست؟

مادر: غُسل صحیح است و نباید به چنین شکی اعتنا کرد.

غُسل کردن با دوش

فاطمه: آیا غُسل کردن با دوش صحیح است؟
مادر: غُسل با دوش صحیح است، ولی (بنابر احتیاط واجب) باید قبل از شستن سر و گردن و همچنین قبل از شستن بقیه بدن چند لحظه از زیر دوش خارج شویم، به طوری که فاصله کوتاهی بین شستن سر و گردن و شستن بقیه بدن بیفتد.

حکم استحمام به جای غُسل

فاطمه: اگر خانمی نمی داند که بعد از حیض باید غُسل کند، ولی بعد از پاک شدن حمام می گرفت، آیا این کار او جایگزین غُسل می شود؟
مادر: اگر به قصد اطاعت از فرمان خدا استحمام می کرد ولی از روی جهل قصوری^(۱) قصد غُسل نمی کرد و ترتیب را هم رعایت نمی کرد، غُسل او صحیح است هرچند بعد از شستن سر و گردن از زیر دوش خارج نمی شد.

۱. جاهل قصوری به کسی گفته می شود که در یادگیری حکم شرعی کوتاهی نکرده باشد.

شستشوی داخل گوش و بینی

فاطمه: آیا در غسل لازم است آب به داخل گوش و بینی برسد؟
مادر: شستن قسمتِ ظاهریِ گوش و بینی کافی است و لازم نیست آب وارد آنها شود.

فشک کردن بدن قبل از غسل

فاطمه: آیا قبل از غسل کردن لازم است بدن خود را خشک کنیم؟
مادر: خیر، غسل با بدن خیس صحیح است.

شستن اعضای بدن از بالا به پایین

فاطمه: آیا لازم است شستن سر و گردن یا شستن بقیه اعضای بدن مانند وضو از بالا به پایین باشد؟
مادر: خیر، شستن آنها به هر روشی که باشد صحیح است.

رفتن آب از سر و گردن روی بدن

فاطمه: اگر هنگامِ شستنِ سر و گردن آب روی بدن بریزد یا در هنگامِ شستنِ بدن آب روی سر بریزد، آیا غُسل باطل می شود؟

مادر: خیر، غُسل باطل نمی شود.

موالات در غُسل

فاطمه: اگر وسطِ غُسل آب قطع شود، چکار باید کرد؟

مادر: بر خلاف وضو، در غُسل لازم نیست شستنِ اعضای بدن پشتِ سر هم باشد، بنابراین اگر وسطِ غُسل آب قطع شود می توان به طور موقت غُسل را نیمه کاره رها کرد و از حمام خارج شد، و هر وقت آب وصل شد ادامه غُسل را انجام داد هرچند فاصله زمانی آن طولانی باشد.

مشاهده کردن مانع در بدن بعد از غُسل

فاطمه: اگر خانمی غُسل واجب انجام دهد و بعد از چند روز متوجّه شود که مانعی مانند لاک ناخن یا چسب روی دست او بوده است، در این صورت چه وظیفه ای دارد؟

مادر: اگر یقین دارد که مانع در زمان غُسل بوده، کافی است مانع را برطرف کند و فقط آن قسمت را به نیت اتمام غُسل بشوید، و نمازهایی که در این فاصله خوانده را پس از گرفتن وضو تکرار کند.

و اگر شک کند که مانع قبل از غُسل بوده یا بعد از آن، در این صورت غُسل او صحیح است و قضای نمازها لازم نیست.

غُسل روی خالکوبی بدن

فاطمه: آیا تتو روی صورت یا بدن مانع غُسل یا وضو است؟

مادر: به طور کلی خالکوبی زیر پوستی برای وضو و غُسل و تیمّم مانع شمرده نمی شود، و نماز با آن صحیح است.

شستشوی موی بلند

فاطمه: آیا شستن مو در غُسل لازم است؟
مادر: شستن موهای بلند لازم نیست، مهم آن است که آب به پوست سر برسد.

اقسام غُسل واجب

فاطمه: چند غُسل واجب داریم؟
مادر: غُسل حیض، غُسل استحاضه، غُسل نفاس، غُسل جنابت و غُسل مس میت.

غُسل های مستحب که استمبایشان ثابت است

فاطمه: آیا تمام غُسل های واجب و مستحب از وضو کفایت می کنند؟

مادر: همه غُسل های واجب به غیر از غُسل استحاضه متوسطه و همه غُسل های مستحبی که استحباب آن ثابت است از وضو کفایت می کنند.

و غُسل‌هایی که استحباب آنها ثابت شده عبارت اند از:
 ۱- غُسل جمعه، این غُسل یکی از کارهای مستحب است که تأکید زیادی بر آن شده است، و وقت آن از اذانِ صبح (طلوع فجر) تا غروبِ آفتابِ روزِ جمعه است، و اگر کسی نتوانست تا غروبِ روزِ جمعه این غُسل را انجام دهد می‌تواند از غروبِ روزِ جمعه تا غروبِ روزِ شنبه به نیتِ قضای غُسل جمعه آن را به جا آورد^(۱).

۲- غُسل روز عید فطر و عید قربان، و وقت آن از اذانِ صبح تا غروب آفتاب است.

۳- غُسل روز هشتم و نهم ذی حجّه.

۴- غُسل شب اول و شب هفدهم و شب نوزدهم و شب بیست و یکم و شب بیست و سوم و شب بیست و چهارم از ماه مبارک رمضان.

۵- غُسل برای وارد شدن به شهر مکه، و غُسل برای وارد شدن به کعبه، و غُسل برای زیارت کعبه، و غُسل برای وارد شدن به شهر مدینه، و غُسل برای وارد شدن به مسجد پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، و غُسل برای وداع قبر پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، و غُسل برای احرام، و غُسل برای حلق، و غُسل برای ذبح.

۶- غُسل برای استخاره.

۷- غُسل برای استسقا (طلب باران).

۱. قضای غُسل جمعه نیز از وضو کفایت می‌کند.

سایر غُسل های مستحب

فاطمه: غُسل هایی که استحبابشان ثابت نشده چطور؟
مادر: این غُسل ها را می توان با نیت «رجاء مطلوبیت» انجام داد، ولی از وضو کفایت نمی کنند.

جمع بستن بین دو غُسل واجب

فاطمه: اگر دو غُسل واجب مانند غُسل حیض و غُسل جنابت بر ما واجب بود، آیا می توانیم تنها یک غُسل انجام دهیم؟
مادر: بله، کفایت یک غُسل به نیت غُسل حیض یا به نیت غُسل جنابت انجام دهیم، و این غُسل برای هر دو مورد کفایت.

کفایت غُسل مستحب از غُسل واجب

فاطمه: آیا غُسل مستحب از غُسل واجب کفایت می کند؟
مادر: بله، مثلاً اگر چند غُسل واجب (مانند غُسل جنابت و غُسل حیض و غُسل استحاضه) به گردن خانمی باشد، و او فقط غُسل جمعه انجام داد، با این غُسل هم ثواب غُسل جمعه را به دست می آورد و هم تمام غُسل های واجب از

گردن او برداشته می‌شود هرچند غسل‌های واجب را نیت نکرده بود. پس چه خوب است که هر هفته غسل جمعه را انجام دهیم.

ترک غسل از روی عمد یا فجالت

فاطمه: اگر غسل بر شخصی واجب شود ولی عمداً یا به خاطر خجالت کشیدن از دیگران، غسل را ترک کند، آیا مرتکب گناه شده است؟

مادر: خجالت کشیدن عذر موجهی برای ترک کردن غسل واجب نیست مگر اینکه در سختی زیادی قرار گیرد که قابل تحمل نیست.

پس اگر شخصی بدون داشتن عذر غسل نکند تا اینکه وقت برای خواندن نماز (همراه با غسل) تنگ شود مرتکب گناه شده است ولی در تنگی وقت وظیفه او از غسل به تیمم عوض می‌شود، یعنی باید نماز را با تیمم بخواند و برای نمازهای بعدی غسل کند.

فاطمه: آیا این حکم برای روزه ماه رمضان به همین صورت است؟

مادر: بله، اگر خانمی شب پاک شود باید قبل از اذان صبح غسل کند و روزه بگیرد، و اگر عمداً غسل نکرد تا وقت تنگ شد، مرتکب گناه شده و باید قبل از اذان صبح تیمم کند و روزه اش صحیح است، ولی برای خواندن نماز صبح باید غسل کند.

احكام تيمم

گفتگوی درباره امکام تیمم

مادر: امروز می‌خواهم درباره «تیمم» صحبت کنم. تیمم در صورتی واجب می‌شود که نتوانیم وضو بگیریم یا غسل انجام دهیم، بنابراین تیمم گاهی «بدل از غسل» و گاهی «بدل از وضو» است.

موارد انجام تیمم

فاطمه: در چه مواردی وظیفه ما از وضو یا غسل به تیمم منتقل می‌شود؟

مادر: موارد زیادی وجود دارد، ولی مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

- ۱_ اگر آب کافی برای انجام دادن وضو یا غسل نباشد و توانایی به دست آوردن آن را نداشته باشیم.
- ۲_ اگر وقت برای خواندن نماز تنگ باشد به حدی که نتوانیم با وضو یا غسل تمام نماز را در وقت خود بخوانیم.
- ۳_ اگر ترس آن را داشته باشیم که استفاده کردن از آب برای وضو یا غسل ضرر داشته باشد، مانند اینکه وضو یا غسل موجب شود بیمار شویم، یا بیماری ما طول بکشد، یا درمان آن سخت شود.

کیفیت انجام تیمم

فاطمه: چگونه تیمم کنیم؟

مادر: تیمم چه بدل از وضو باشد یا بدل از غسل چهار مرحله دارد:

۱- ابتدا کف دو دست خود را با هم بر زمین یا چیزی که تیمم با آن صحیح است می‌زنیم.

۲- سپس کف هر دو دست را به تمام پیشانی (از جایی که موی بالای پیشانی می‌روید تا ابروها و قسمت بالای بینی) مسح می‌کنیم.

۳- سپس با کف دست چپ، تمام پشت دست راست را از مچ دست تا سر انگشتان مسح می‌کنیم.

۴- سپس با کف دست راست، تمام پشت دست چپ را از مچ دست تا سر انگشتان مسح می‌کنیم.

نیت در تیمم

فاطمه: چگونه برای تیمم نیت کنیم؟

مادر: همین که کارهای تیمم را برای خدا انجام دهیم کافی است، و در حال تیمم کردن گفتن هیچ ذکر و واجب نیست، و همچنین در نیت لازم نیست معین کنیم که تیمم بدل از غسل است یا بدل از وضو.

چیزهایی که تیمم با آنها صحیح است

فاطمه: تیمم بر چه چیزهایی صحیح است؟

مادر: باید روی خاک یا کلوخ یا سنگ یا هر چیز مشابهی که زمین نامیده شود تیمم کنیم، البته اگر گرد و غبار روی فرش و مانند آن به حدی زیاد باشد که خاک نرم حساب شود تیمم روی آن هم صحیح است^(۱).

۱. روی چیزی که فرد با آن تیمم می کند، بنا بر احتیاط واجب، باید گرد و غباری داشته باشد که به دست بماند.

تیمم با ناخن مصنوعی و لاک ناخن

فاطمه: آیا ناخن مصنوعی و لاک ناخن مانع از تیمم هستند؟
مادر: بله، قبل از تیمم باید آنها را از روی ناخن برطرف کنیم.

تیمم با انگشتر

فاطمه: اگر در انگشتان دستی که می خواهیم روی آن مسح کنیم انگشتر باشد، آیا لازم است آن را خارج کنیم؟
مادر: بله، باید انگشتر را خارج کنیم.

برطرف شدن عذر در وقت نماز

فاطمه: اگر خانمی در اول وقت نماز غسل برایش ضرر داشت و با تیمم نماز خواند، ولی بعد از مدتی عذرش برطرف شد، آیا لازم است نماز را دوباره بخواند؟

مادر: اگر در اول وقت نماز مطمئن بود که عذرش تا

آخر وقت ادامه خواهد داشت، نمازش صحیح است و لازم نیست آن را تکرار کند هرچند قبل از تمام شدن وقت نماز عذرش برطرف شود، ولی برای نماز بعد باید غسل کند.

کفایت تیمم «بدل از غسل» از وضو

فاطمه: اگر خانمی تیمم بدل از غسل واجب انجام دهد، آیا لازم است برای نماز وضو هم بگیرد؟
مادر: لازم نیست برای نماز وضو بگیرد، مگر در غسل استحاضه متوسطه که باید بعد از تیمم وضو هم بگیرد.

مکم تیمم در تنگی وقت

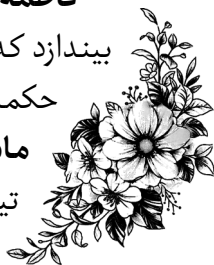
فاطمه: اگر شخصی به خاطر تنگی وقت نتواند غسل واجب انجام دهد و ناچار شود نماز صبح را با تیمم بخواند، آیا می تواند با همان تیمم نماز ظهر را بخواند؟
مادر: خیر، برای نماز ظهر باید غسل انجام دهد.

تأخیر نماز

فاطمه: اگر شخصی عمداً نماز را به قدری تأخیر بیندازد که وقت برای وضو یا غسل نداشته باشد، حکمش چیست؟

مادر: مرتکب گناه شده است، ولی نماز او با تیمم صحیح است و قضا ندارد.

فهرست مطالب

- پیش‌گفتار ۵
- احکام حیض ۷
- گفتگویی درباره احکام حیض ۹
- نشانه‌های حیض ۱۱
- نشانه‌های استحاضه ۱۲
- حکم خون قبل از ۹ سالگی و بعد از ۶۰ سالگی ۱۲
- حداقل و حداکثر مدّت خون حیض ۱۳
- حیض در دوران بارداری و شیردهی ۱۴
- نحوه محاسبه روزهای عادت ۱۵
- کمترین فاصله بین دو حیض ۱۶
- اقسام عادت در حیض ۱۷
- چند مثال برای اقسام عادت ۱۸
- اقسام زنانی که عادت ندارند ۱۹
- چگونگی تشخیص وضعیت ۲۰
- احکام عادت وقتیه و عددیه ۲۱
- احکام عادت وقتیه ۲۲
- احکام عادت عددیه ۲۳

- ۲۴ احکام مبتدئه
- ۲۵..... حکم اشتباه در تشخیص حیض
- ۲۶ لگه بینی در اواخر حیض
- ۲۷ لگه بینی در سایر روزها
- ۲۸ واری در پایان حیض
- ۲۹..... کارهایی که بر زن حائض حرام است
- ۳۱ **احکام استحاضه**
- ۳۳ گفتگویی درباره احکام استحاضه
- ۳۳ حداقل و حداکثر مدت استحاضه
- ۳۴ اقسام استحاضه
- ۳۵ استحاضه قلیله
- ۳۵ استحاضه متوسطه
- ۳۷ احکام مشترک بین استحاضه قلیله و متوسطه
- ۳۸ استحاضه کثیره
- ۳۹ تغییر نوع استحاضه
- ۴۰ قطع شدن استحاضه
- ۴۰ حکم روزه از زن مستحاضه
- ۴۱ **احکام نفاس**
- ۴۳ گفتگویی درباره احکام نفاس (خون زایمان)
- ۴۳ حکم خون پس از عمل سزارین

- ۴۴ حد اقل و حداکثر مدّت خون نفاس
- ۴۵ حکم خونِ نفاس اگر از روزهای عادت بیشتر باشد
- ۴۶ وظیفه زن در صورت قطع شدن نفاس به طور موقت
- ۴۷ حکم خونریزی طولانی بعد از زایمان
- ۴۸ کارهایی که بر نساء حرام است
- ۴۹ احکام غُسل
- ۵۱ گفتگویی درباره احکام غُسل
- ۵۱ اقسام غُسل
- ۵۱ غُسل ارتماسی
- ۵۲ غُسل ترتیبی
- ۵۲ نیت در غُسل
- ۵۳ غُسل کردن با دوش
- ۵۳ حکم استحمام به جای غُسل
- ۵۴ شستشوی داخل گوش و بینی
- ۵۴ خشک کردن بدن قبل از غُسل
- ۵۴ شستن اعضای بدن از بالا به پایین
- ۵۵ ریختن آب از سر و گردن روی بدن
- ۵۵ موالات در غُسل
- ۵۶ مشاهده کردن مانع در بدن بعد از غُسل
- ۵۶ غُسل روی خالکوبی بدن

- ۵۷ شستشوی موی بلند
- ۵۷ اقسام غسل واجب
- ۵۷ غسل های مستحب که استحبابشان ثابت است
- ۵۹ سایر غسل های مستحب
- ۵۹ جمع بستن بین دو غسل واجب
- ۵۹ کفایت غسل مستحب از غسل واجب
- ۶۰ ترک غسل از روی عمد یا خجالت
- ۶۱ احکام تیمم
- ۶۳ گفتگویی درباره احکام تیمم
- ۶۳ موارد انجام تیمم
- ۶۴ کیفیت انجام تیمم
- ۶۵ نیت در تیمم
- ۶۵ چیزهایی که تیمم با آنها صحیح است
- ۶۶ تیمم با ناخن مصنوعی و لاک ناخن
- ۶۶ تیمم با انگشتر
- ۶۶ برطرف شدن عذر در وقت نماز
- ۶۷ کفایت تیمم «بدل از غسل» از وضو
- ۶۷ حکم تیمم در تنگی وقت
- ۶۷ تأخیر نماز
- ۶۹ فهرست مطالب